5417

4915

INFORMACE O CHARTĚ 77 - červen 1982

Dokument Charty 77 č. 22/82 /Z užívání § 178 v čs. právní praxi 1

Dopis Federálnímu shromáždění ČSSR /Žádost o přešetření situace v ústavech nápravné výchovy/ 6

Činnost Charty 77 v 1.pololetí 1982 8

Sdělení VONS č. 304 /Trestní stíhání Josefa Bolinty/ 9

Sdělení VONS č. 305 /Odsouzení Petra Pospíchala vojenským soudem/ 10

Sdělení VONS č. 306 /Radim Hložánka/ 11

Jedeme s vrčku a jedeme prudce 11

000 000 000

000 000

000 000 000

Informace o Chartě 77 - vydává nezávislá redakční skupina
Anna Šabatová, Anglická 8, Praha 2
Petr Uhl, Anglická 8, Praha 2

5478

Dokument Charty 77 č. 12/82 /k užívání § 178 v tzv. právní praxi/

Federálnímu shromáždění ČSSR
Nejvyššímu soudu ČSSR
L.Štrougalovi, místopředsedovi vlády ČSSR
K.Hrušovi, řediteli sekretariátu pro věci církví při předsednictvu vlády ČSSR

Charta 77 vydala dne 10.března 1982 jako svůj dokument č.11/82 protest proti porušování zákonů v oblasti náboženského života. Od té doby projednaly okr.soudy další případy /např. 28.1.1982 případ Radima Hložánky, 7.4.1982 případ Josefa Bárty a Ladislava Trojana/ při nichž postupovaly opět podle takové interpretace § 178 zákona č. 218/1949 Sb. /týkajícího se hospodářského dozoru státu nad církvemi/, která umožňuje použití § 178 trestního zákona. Tato interpretace je v rozporu s československou ústavou a jinými platnými československými zákony. Mluvčí Charty 77 obdrželi rozbor ustanovení příslušných zákonných norem a jejich realizace v ČSSR a postupují ho kompetentním orgánům. Doufají, že výklad interpretace bude nahrazen takovou, která odpovídá duchu příslušných zákonných předloh a - to především - která není v přímém protikladu k mnoha dalším přijatým zákonným ustanovením, platným v ČSSR a týkajícím se svobody přesvědčení, vyznání a víry.

V Praze dne 8.7.1982

Radim Palouš
mluvčí Charty 77

Anna Marvanová
mluvčí Charty 77

Ladislav Lis
mluvčí Charty 77

O tzv. uplatňování dozoru nad církvemi

Ustanovení § 178 tr.zák. postihuje tzv. maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi. Hrozí trestem odnětí svobody až na dva roky tomu, kdo v úmyslu marit nebo ztěžovat výkon státního dozoru nad církvemi nebo náboženskými společnostmi poruší ustanovení zákona o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností. Skutný § 178 tedy blížeji nevymezuje protiprávné oprávnění se páchatele tohoto tr. činu, ale odkazuje na další zákon a to zák. č.218/49 Sb. o hospodářském zabezpečení církví a náb. společností, a vykonávací vyhlášky. Tento zákon je východiskem a klíčem k právnímu postihu církví a veřiscích už více než 30 roky. Problematika § 178 tr. zák. je vlastně problematikou zákona 218/49 Sb.

Velevrevný je rok vydání zákona - 1949 - kdy v Československu počne "právnická dvojrodnice" se probudovávat celý právní systém na stalinských základech. Neproti tomu zabulíovujícímu je ustanovení zákona - o hospodářském zabezpečení církví a náb. společností státem. V 10.ročním praxi zákona hospodářské zabezpečení představovalo plat duchovným ve výši 800-1.500 Kčs brutto nesoučtu /zákon zvýšení až v roku 1981/ a příspěvek státu na údržbu kostelů nejen už ne č duchovní, pozbivší v určitéj formě angažovaní v státem podporovanéj politickéj organizaci known. Podstatou zákona bylo úplné podřízení všechnéj činnosti církví Státnímu dozoru.

V § 7 odst.1 zákona se uvádí, že výkon duchovenskéj a pod. činnosti v církvích a náboženských společnostech se vlastní na Státní aparát. Toto ohromné vymezení se v průběhu roků interpretovalo, uveřejňovalo nebo ej neuveřejňovaným znamením neustále rozšiřovalo výsnamově ej osobně. Snad ai policie /ale ej mdy/ vyhledají ustanovení tak, že zahrnuje každý tolistický kontakt mezi dvěma a vícerými osobami.

Okruh možných obviněných se tímto rozšířil. Že znění § 7 dod odst. 1 zák. 218/49 Sb. a § 16 odst. 1 vykonávací vyhlášky č. 219/49 Sb. by vyplývalo, že státní aparát potřebují jen duchovní. Oficiální komentář k tr. zákonu však vyložil znění zákona tak, že Státní aparát na duchovenské a pod. činnost potřebují ej lidé osoby, laici, ale i duchovní.

Tento rozdielny výklad zákona potom nahrnuje nemalú vlnu a dává Bezpečnosti dostatočne široký rámec na trestné stíhania. Konkrétne prípady z posledného obdobia ilustrujú samoúčelnosť výkladu pojmu " duchovná činnosť", ako ho aplikuje Bezpečnosť a súdy.

V tr. veci Josef Adamec a spol. vedenej OKS Brno v r.1979 obvinenie proti niektorým obvineným pre zneužitie dôvery medzi cirkvami a náb. spoločnostmi na ekonomickom základe, že rozširovali literatúru a odoberaním osobnom mali svojimi rozhovormi. V r. 1980 Okresný súd v Banskej Bystrici uznal vinu odsúdených Lábusu a Kaugovej podľa § 178 tr. zák. z dôvodu, že sa na súkromnej chate spoločne spolili v skupine osí 8 osob a predčítali zl. Knyhu z Biblie. V r. 1981 Okresný súd Bratislava 2 odsúdil Gustava Kotoja Kosúta pre ten isty paragraf, pretože skupine 8-12 rodných linkov premietol diapozitívy z náboženskou tematikou a pred spoločným jedlom sa v ich prítomnosti prekonal. V r. 1981 Okresný prokurátor v Liberci vzniesol obžalobu pre tr. čin podľa § 178 na Josefa Mirtu okrem iného - pre odmietnutie vyučovania teológie.

Ústava, zákony a vyhlášky, uverejnené v úradných zbierkach nie sú jedinými úradnými textami, upravujúcimi a niekoľkými problematiku. Cirkevné úrady na všetkých stupňoch štátnej správy vydávajú vo svojej kompetencii rozne cyklostilované, ale nezriedkavo neoficiálne, ktorými ako podrobnejšie rozpracovávajú ustanovenia cirkevných zákonov. V skutočnosti samozvaní dalej obsadzujú zoznam cirkevného poslania podľa momentálne dominantného stupňa politického tlaku na cirkvi a veriacich. Na republikových úrovniach ad t.č. takými nezriedkavo Katolícke pokyny Ministerstva kultúry SSR z 20.1.1970 a Sekretariát Ministerstva kultúry ČSR čís. 11700/1970 ako aj z 30.6.1979. Podľa nich sa udelený štátny súhlas vztahuje iba na výkon bohoslužieb v kostole, v ktorom duchovný vykonáva duchovnú správu a keby chcel duchovný vykonať bohoslužbu trebárs aj náhodne na svojom bytu, potrebuje na to ďalší štátny súhlas. Na udelenie štátneho súhlasu môže potvrdzovať zákon a zákonné výslovne na ľubovoľ cirkevného tajomníka či niekoho ďalší zlobo nie. V tr. veci Josef Lábus a spol. bol vyslúchal ako svedka aj cirk. tajomníka pre okres Banská Bystrica. Pod ou položil otázku, na základe čoho rozhoduje v konkrétnych prípadoch o udelení či neudelení štátneho súhlasu. Tajomník odpovedal, že na základe vlastného uvženia. Na ďalšiu otázku tajomník odpovedal, že aj keby obžalovaní boli požiadali o udelenie štátneho súhlasu na vykonanie pohrebnosti na chate, súhlas by ik nebol udelil. V tr. veci proti Gabrielovi Pavlovi na Okresnom súde v Žiline pre ten isty paragraf je zriadený aj Sekretariát pre veci cirkevné MK SSR, v ktorom Sekretariát ustanovuje výbor, ktorý by mohol udeliť štátny súhlas na prijatie osob do tzv. III. radu karmelitánov, aj keby o udelenie súhlasu bol požiadaný.

Celý poriadok štátu tvorí pyramídu. Na jej vrchole je Ústava, ktorá zakotvuje základné zásady celého zákonodarstva. Pod Ústavou sú zákony, pod zákonmi vládne nariadenia, pod nimi nariadenia jednotlivých ministerstiev a tak ďalej až po nariadenia ústredných národných výborov. Všetky tieto usporiadané právne normy majú byť vo vzájomnom súlade. Nariadenie aj posledného národného výboru nemá byť v rozpore s vyššími právnymi normami a v konečnom dosledku s Ústavou.

Ústavná zásada náboženskej slobody prenesená do miliónov právnych noriem a skutočného života 80-tych rokov v Československu vyzerá nasledovne:

Čl. 32 Ústavy hovorí: "Sloboda vyznania je zaručená. Kňazi môže pre vážnat náboženské úkony, ak to nie je v rozpore so zákonom."

§ 7 ods. 1 zák.č. 216/49 Zb. hovorí, že duchovnou a pod. činnosť v cirkvách a náb. spoločnostiach možno vykonávať len so súhlasom štátu.

§ 16 ods. 1 vl.nar.č. 219/49 Zb. aj rozširuje poriadnym štátneho súhlasu na akékoľvek duchovnú činnosť /teda nie iba v cirkvách a náb. spoločnostiach/.

Smernice ministerstiev kultúry vrátane štátny súhlas udelujú iba na jeden kostol.

5420

Církevný tajomník, alebo sekretariát, majúci výlučná právomoc na udelenie alebo neudelenie súhlasu, ak je o to požiadaný, súhlas prípadne neudelí.

Rovnako kuriózny je aj oficiálny výklad zákona 218/49 Zb. ohladom mníšských rádov. V § Z 14 zákona sa uvádza, že sa zrušujú dovtedajšie predpisy, upravujúce právne postavenie církví a náboženských spoločností. Štát si toto ustanovenie vykládá tak, že ním boli zrušené mužské rehole/ nevedno prečo práve mužské a nie ženské/. Takýto výklad okrem o politickú moc nemožno opriať o nič iné. Podľa všeobecnej právnej teórie v práve platí zásada, "dovolené je všetko, čo nie je zakázané" /Viktor Knapp: Filosofické problémy socialistického práva/, Praha 1967, str.248 a n./. Ak zákon 218/49 Zb. zrušil predchazajúce predpisy o rádoch, nové nevytvoril. To znamená, že niet právnej normy, ktorá by zakazovala existenciu reholí a tieto by mali byť preto dovolené, samozrejme bez nároku na hospodárske zabezpečenie zo strany štátu. Pravdepodobne z takejto dvahy vychádzala Generálna prokuratura ČSSR v r. 1968, keď na dopyt niektorých predstavených mníšských rádov písomne oznámila, že rehole neboli zrušené žiadnym právnym predpisom a možu vo svojej činnosti pokračovať, resp. ju obnoviť. Od r. 1968 nevyšiel k tejto otázke žiadny nový predpis a predsa štátné orgány - vrátane generálnej prokuratury - teraz znovu tvrdia, že mužské rády sú zrušené a akékolvek aktivita v súvislosti s rádmi je marením dozoru nad církvami. Na ilustráciu tohoto právneho názoru v r. 1981 Okresný súd v Žiline odsúdil Gabriela Povalu, pretože mal získávať rozne osoby pre vstup do tzv. III. rádu karmelitánov, ktorý ani podľa církevného práva nie je reholou.

Ženské rehole štát trpí v ústavoch sociálnej starostlivosti a v niektorých nemocniciach. Zásadne nedostávajú štátny súhlas na legálne príjmanie nových členiek a ibe vynimočne dostanú súhlas na nadobudnutie väčšieho osobného majetku. Štát tvrdí, že rádové sestry potrebujú štátny súhlas aj na nadobudnutie napr. rodinného domu, ktorý by si chceli kupiť z vlastných osobných prostriedkov. Táto interpretácia prakticky aj teoreticky obmezuje ich občianskoprávnu sposobilosť a tým aj X Ústavou zapezpečeni rovnosť pred zákonom. Z tohoto hladiska bolo Rakúsko za vlády cisára Františka I. pokrokovejším štátom než socialistické Československo. Za jeho vlády vyšiel Všeobecný občiansky zákonník z r. 1811, ktorý zakotvil všeobecnú občianskoprávnú sposobilosť dospelých osob. Osobitnou kapitolou negácie práva je udelovanie a najmä odnímanie štátného súhlasu na výkon duchovenskej činnosti duchovným.

Podľa § 1 ods. Z 1 vyhl. č. 219/49 zb. duchovní sú zamestnancami církvi. Pastoračnú činnosť však možnou vykonavať len so súhlasom štátu a za výkon tejto činnosti im štát vypláca plat. Ak sa pozeráme na vec z laického pohladu štátu, na výkone pastoračnej činnosti majú duchovní prinajmenšom dvojký právom chránený záujem - realizujú ním svoje právo na prácu a poberajú jeho prostredníctvom finančné prostriedky na svoje živobytie. Odňatie štátného súhlasu znamená pre duchovného postih v oboch uvedených záujmoch. Keď štátny orgán rozhoduje o prípadnom odňatí štátného súhlasu, mal by sa preto riadiť zákonom č. ~~XXXX~~ 71/67 zb. o správnom konaní. O odňatí súhlasu by mal rozhodnúť rozhodnutím /§ 64/, ktoré by muselo obsahovať výrok, skutkové a právne odovodnenie a poučenie o odvolání. Účastníkom takého konania by bol duchovný, ktorému sa má súhlas odobrať /§ 14 ods. 1/ aj príslušný biskupský úrad a obaja by mali právo sa odvolať proti rozhodnutiu. Ak by správny orgán odvolaniu výslovne neodňal účinok, odvolanie by odkladalo odňatie súhlasu.

Národné výbory /presnejšie: církevní tajomníci a sekretariáty/ zavedli prax, že odňatie súhlasu iba oznamujú biskupskému úradu ako hotový fakt, bez skutkového odvovodnenia a bez možnosti odvolania sa. Prieklep oznámenia biskupskému úradu zasielajú ako obyčajnú listovú zásielku na vedomie dotyčnému duchovnému, taktiež bez výslovnej možnosti odvolať sa. Aj keby sa toká zásielka stratila na pošte, štátny aparát považuje súhlas dotyčnému duchovnému za odňatý.

V r. 1951 rím. kat. kňaz Josef Kordík po takmer "dobití" štátneho súhlasu vykonal niekoľko bohoslužieb bez súhlasu na usnesenie o odňatí štátneho súhlasu od svojho zamestnávateľa, cirkvi, reprezentovanej biskupským úradom. Okresný súd v Lounoch ho za to odsúdil na trest odňatia slobody pre porušenie dozoru nad cirkvami.

V súvislosti na cirkevné zákony sa vytvorili systém cirkevných tajomníkov na národných výboroch od vyšších miest až po kraje a ministerstvo kultúry. Ich právomoc voči cirkvi je takmer neobmedzená, pretože zákon alebo jeho oficiálny výklad praktický všetky rozhodnutia v cirkevnej oblasti ponecháva na ich uvážení. Ich právomoc dopĺňa prvý-bujú len tie korupčnosť, o ktorej sa rozprávajú legendy. Svoju činnosť zrejme chápu ako časť oficiálnej štátnej politiky "postupne oslobodzovať stále širší okruh ľudí od vplyvu náboženských predsudkov."

Proklamovaná demokratičnosť a spojenie s ľudom nového štátneho aparátu by sa mala prejaviť v tejto sfére tak, že by veriaci občania mali mať slovo pri obsadzovaní funkcií cirkevných tajomníkov. Pre začiatok by to slovo mali vyslovovať naši aj hierarchia jednotlivých cirkví a štátom podporované cirkevné organizácie. Zatiaľ je skutočnosť taká, že najmenší vplyv na obsadzovanie týchto funkcií mají veriaci, a naopak, najvyššiu šanca na prijatie do funkcie majú uchádzači, ktorí dostatočne rozhodne prejavili svoj ateizmus.

Korenie dozoru nad cirkvami konzervuje tragický zákon, ako dysolutný tr. čin. Znamená to toľko, že ho môže spáchať iba pachateľ, ktorý vie, že môže spáchať tento trestný čin a zároveň ho chce spáchať/§ 4 tr.zák./. Vzhľadom na odkazovací charakter § 178 tr. z. iba ten môže spáchať tento tr. čin, kto poruší zákon 218/49 Zb. a vykonávacie vyhlášky. Takých ľudí by nebolo v republike mnoho, veď zákon už viac ako 30 rokov a niektoré vykonávacie smernice sú vydané iba interne pre cirkevných tajomníkov. Navyše, príklad stanoviska generálnej prokuratúry vo veci anglických rehoľí ukazuje, že ten istý zákon si môže aj právnici vyložiť prima protizlodná. Ako potom možno odsúdiť poznanie cirkevných zákonov od prostých občanov, nikdy sa neznoborejúcich právom. Podľa strikétneho znenia zákona súd by nemohol odsúdiť iba toho, a koho na do - zdo, že napr. vedel, že na skupinovú modlitbu a na prednášanie textu z biblie na súkromnej chate potrebuje súhlas okresného cirkevného tajomníka a modlí sa a číta z biblie tiež bez takého súhlasu. Aj keby sa modlenie a čítanie z biblie /objektívna stránka skutkovej podstaty tr. činu/ preukázalo, ale by sa nepreukázalo, že obvinený vedel, že bez štátneho súhlasu je to zakázané / subjektívna stránka/, mal by ho súd oslobodiť. Za posledné desaťročia však nie je známy prípad, aby súd oslobodil obžalovaného z porušenia dozoru pre nedostatok subjektívnej stránky, hoci sa niektorí bránili aj poukazom na túto okolnosť.

Nová kapitola v právnej úprave náboženských práv občanov znamená ratifikáciou medzinárodných paktov o ľudských právach. Veriaci občania mali ratifikáciu privítať s nádejou, pri nejasnostiach na obohatenie svojej národnej právnej argumentácie v zápase za štátnou mocou o uznanie svojho práva na slobodu náboženského presvedčenia. Právo, o ktorom aj Marx napísal: "Privilégium viery je všeobecné ľudské právo" /Marx-Engels: Spisy, sv.1, Praha 1957, str.387/.

Určitá skepsa v súvislosti s ratifikáciou paktov vyvolávala okrem iných okolností, že v oficiálnej dennej aj odbornej publicistike sa objavili články, podľa ktorých ratifikácia paktov nezmení žiadny kvalitatívny predel v čl. právnom poriadku, pretože právne aj fakticky si už všetky práva obsiahnuté v paktoch, v Československu zabezpečené.

Po niekoľkých rokoch od ratifikácie sa ukazuje, že to naozaj žiadny predel nebol, pretože viacero práv, obsiahnutých v paktoch, sa nadalej dedodržiavajú, medzi nimi právo na náboženskú slobodu. Pakty však otvárajú možnosť novej právnej argumentácie najmä v trestných stíhaniach pre porušenie dozoru. Dokonca tak novej, že môže ju aj nevyvrcholí, ale ju radšej predchádzajú aktivitu, v rozpore s § 135 tr.por. ukladajúcim súdu vyvinúť v odôvodnení rozsudku, ako sa vyrovnal s obhajobou obžalovaného.

Pakty sú uverejnené v Zbierke zákonov pod č. 120/1976. Náboženskú slobodu kvalifikovaným spôsobom vymedzuje a zabezpečuje čl.18 Paktu o občianskych a politických právach. Uvádza sa v nom, že každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva. Toto právo zahrnuje právo na slobodu prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru sám alebo spoločne s inými, verejne alebo súkromne, vykonávania náboženských úkonov, bohoslužbou, zachovávania obradov a vyučovania. Táto formulácia zahrnuje všetky náboženské úkony, ktoré v našich podmienkach prichádzajú do úvahy u veriacich občanov. Najmä zahrnuje všetku činnosť obdarovaných v rôznych tr. činoch a konaniach uskutočnených po ratifikácii Paktov, za ktoré ich súdy odsúdili podľa § 178 tr. z. Formulácia čl. 18 ods. 1 je nepodmienečná, nevyžaduje splnenie žiadnej ďalšej podmienky pre výkon práv v článku uvedených. Nevyžaduje teda udelenie osobitného štátneho súhlasu pre ich výkon.

Ak vychádzame z poňatia bezprospornosti právneho poriadku štátu, vyvstane otázka, ako možno napriek tomu zladiť zákon 218/49 Zb. a vykonávacie predpisy, vyžadujúce štátny súhlas na výkon náboženských úkonov, s Paktom o občianskych a politických právach, ktorý štátny súhlas na ich výkon nevyžaduje. Obe boli uverejnené v Zbierke zákonov a obe nadalej platia.

Najprirodzenejším riešením, ktoré by zároveň najlepšie zodpovedalo poňatiu právnej istoty, by bol postup, na ktorý sa republika zaviazala v čl.2 ods.2 Paktu - v súlade so svojím ústavnoprávnym postupom uskutočniť zmeny v právnom poriadku tak, aby slobody zaručené v Pakte boli plne právne zabezpečené. To by znamenalo zrušiť zákon 218/49 Zb. a vykonávacie predpisy alebo ich celkom novelizovať tak, že on z nich odstráni požiadavku štátneho súhlasu na výkon náboženských úkonov uvedených v Pakte.

Avšak aj pri trvajúcej platnosti zák. 218/49 Zb. možno nájsť logický výklad, ako-tak pripúšťajúci jeho súbežnú činnosť s Paktom. Podľa tohoto výkladu samotný podpis Paktu vládou ČSSR treba považovať za generálny štátny súhlas na výkon všetkých náboženských práv, uvedených v Pakte, jednotlivo už nie je potrebné súhlas vyžadovať. Jednotlivo by sa vyžadoval a udeľoval súhlas iba v prípadoch, kedy výkon práv úzko súvisí s ich hospodárskym zabezpečením, t.j. prípadoch pri ustanovovaní duchovných do štátom platenej pastoračnej činnosti. V týchto prípadoch by bola požiadavka osobitného štátneho súhlasu právne slučiteľná s Paktom. Vo všetkých ostatných prípadoch môžu veriaci vykonávať náboženské úkony voľne.

Osobitný záujem vyžaduje ustanovenie článku.18 ods. 3 Paktu. Toto ustanovenie uvádza podmienky, za ktorých možno výkon práv, uvedených v prvom odseku obmedziť. Iným slovami - výkon práv je nepodmienečný, obmedzenie práv je podmienečné.

Čl. 18 ods. 3 uvádza dve podmienky pre obmedzenie práv: obmedzenie vyžaduje zákon a je to potrebné pre zachovanie verejného poriadku, bezpečnosti, zdravia, morálky alebo základných práv a slobôd iných. Obe podmienky sú spojené zlučovacou spojkou "a", preto musia byť splnené kumulatívne, súčasne, aby nastala možnosť obmedzenia práv/ Viktor Knapp: Zvláštni logické argumenty v tvorbě práva, Právník č. 10/1979, str.918/. Obe podmienky vo svojom súhrne vytvárajú podmienku obmedzenia práv.

Ak by sa za prvú podpodmienku považoval zákon 218/49 Zb. a vykonávacie predpisy, druhá podpodmienka by bola splnená len vtedy, až by oprávnenie sa osôb pri výkone náboženských práv podľa čl.18 ods.1 rušilo alternatívne verejný poriadok, bezpečnosť, zdravie alebo morálku alebo základné práva a slobody iných. Ťažko si predstaviť, že by za normálnych okolností v našich podmienkach k niečomu takému malo dojsť.

Avšak ani zák. 218/49 Zb. a vykonávacie predpisy nemožno dosť dobre považovať za splnenie prvej podpodmienky. Čl. 5 ods. 1 Paktu totiž zakazuje členským štátom Paktu uskutočňovať právne akty zamerané na obmedzenie práv, uznaných Paktom, pod rámec dnes Paktom.

Z druhej podpodmienky ožiada zvedavo k nesprávnemu výkladu pojmu verejný poriadok. Verejný poriadok v zmysle medzinárodného práva

/Pakt je súčasťou medzinárodného práva/ nezahŕňa všetky právne normy vnútroštátneho právneho poriadku, ale len základné zásady vnútroštátneho právneho poriadku. Medzinárodné právo nechráni všetky kogentné ustanovenia vnútroštátneho právneho poriadku. /Zdeněk Kučera: Mezinárodní právo soukromé, Praha 1975, str. 88/. Medzi základné zásady nášho právneho poriadku patrí napr. zásada vedúcej úlohy KSČ, demokratického centralizmu, monogamného manželstva apod. Pojem verejný poriadok v našom práve vymedzuje §16 zák.č. 97/1963 Zb. tak, že sú to zásady spoločenského a štátneho zriadenia ČSSR a jej právneho poriadku, na ktorých je potrebné bez výhrady trvať.

Nie je preto porušenie verejného poriadku v zmysle čl. 18 ods. 3 Paktu - ani splnenie podmienky pre možnosť obmedzenia náboženských práv - ak si občan nevyžiada štátny súhlas pre ich výkon, hoci to vyžaduje zák. 218/49 Zb. a vykonávacie predpisy.

Opačný výklad pojmu verejný poriadok by bol z hľadiska čl. 18 ods.3 Paktu logicky neprípustný aj v tom, že by druhú podpodmienku /porušenie verejného poriadku/ odvodzoval z prvej podpodmienky /zák. 218/49 Zb. a vykonávacie predpisy/ a tým by obe podpodmienky redukoval na jednu, kým čl. 18 ods.3 vyžaduje existenciu dvoch samostatných podpodmienok.

Ak by sa čl. 18 Paktu takto doslovne aplikoval, § 175 by sa mohol z trestného zákona vypustiť, pretože by sa prakticky nedalo spáchať tr. čin narušenia dozoru nad cirkvami. § 175 však v trestnom zákone zostáva. Bezpečnosť podľa neho stíha a súdy odsudzujú. Zodlivosti existujúcej súdnej a policajnej praxi od vlády uvedené vyššie iba ako-siakým cvičením, pretože súdy a Bezpečnosť nano nedbajú. Podľa § 175 sa judikujú politické rozsudky. Proti nim nepomôže sebalepšia právna argumentácia. Proti nim pomôže iba politický tlak občanov. Najskôr za dodržiavanie existujúceho práva, potom za zrušenie samotných zákonov, ktoré slúžia ako plášťik pre terajšie rozsudky. A nakoniec za prijatie lepších zákonov.

Dopis Federálnemu shromáždění ČSSR / Návrat a přehodnocení situace v dětských nápravné výchovy/

Federální shromáždění ČSSR
Praha

Obraciam sa na poslancov Federálneho shromáždění, aby preštudovali, jak detvy nápravné výchovy v ČSSR plnia svoj poslanie a vydali o tom správu, zobrazpečili v tejto vieci zladiť sa zákonnými normami a přijali sa o takovou legislatívnu úpravu, ktorá by postavení všetkých ds. občanov uviedla do souladu so zák. 120/76 Sb. /Medzinárodní pakty o občianskych, politických, hospodárskych, sociálnych a kulturních právach/, zvlášť s čl. 7. Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach /Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu/ a čl. 10/1 téhož paktu /Se všemi osobami zbavenými svobody musí být jednáno lidsky a s úctou k přirozené důstojnosti lidské bytosti/.

Práve preto, že nemá v silách občianskej verejnosti zjednať nápravu, ba ani priebežne overiť jednotlivé prípady nasvidčujúci tomu, že prax prevozu nápravné výchovných detvá hrubo porušuje ds. zákony / o všech vnútrného řádu nemajú vizitové právo ani svoje příbuzným, při propustění jsou donucováni k podpisu mlčenlivosti o svých zkušenostech, až právě veřejná celoopolečenská kontrola tohoto citlivého bodu každé společnosti je nanejvýš žádoucí/, navrhujeme, aby poslanci Federálního shromáždění ustanovili výbor, ktorý by preštudoval nasledujúci skutečnosti:

1/ Pracovné normy vlasti, jejich skutočnou pracovní dobu, pracovní prostředí a mzdy, a to nejen z hlediska předpisů, nýbrž a hlavně běžné praxe.

Zaznamenáváme zprávy, že např. ve věznici Plzeň-Bory pracují vězňové pro n.p. Prostějov až dvanáct hodin denně, drastické a protizákonné prodlužování pracovní doby se zdůvodňuje tím, že v zákonné pracovní době nestihnou pracovníci splnit normu. Pracovníci-vězni však potvrzují jakýkoliv problém o tom, jak je jejich výkon vypočítán nedoceněn, např.se jim tvrdí, že pouze asi 40% výrobků dosahuje první jakosti /a pouze za výrobky 1. jakosti jsou placeni, 2. jakost a další se nekonorují, přičemž i tyto výrobky jdou na trh!!/, až třetina těchto výrobků v ÚVV Minkovice uvádí asi 80% výrobků 1. jakosti. Vězni, kteří se na tyto zdánlivě skutečnosti dotazují, bývají přeřazeni na ještě horší práci a i jinak je jejich život ožrnale ztrpčován. Zákon pravidlem je práce o sobotách, zdůvodněna opět neplněním norem. Přestávky na jídlo neexistují. Za zvláště alarmující považujeme skutečnost, že vězeň, který nedokázal stihnout tempo této nezákonně prodlužované práce byl trestán nejen jiné snížením přídělů i tak nedostačujících stravy / např. Luděk Kenk, byv. student vojenské školy v Prešově, odsouzený obviněním za zbůsobení do cisterny, který se letos na jaře po deseti dnech výlivy na otravenou č.1, t.j. sinitou bez jakýchkoli přídavků, při práci fyzicky zhroutil, jeho stav byl takový, že i vězenský lékař uznal, za nutné zařídit na ošetřovně, jinak protestoval do zhroutivší vězeň byvá pouze vybatlen, zde nepřišel osamělé lékty/. Vyskytují se případy, kdy bludný kruh trestání podvýživou za tělesnou slabost končí tragicky: viz případ odsouzeného Jankely, zatímco zvířeníko ve věku kolem 60 let, který byl nucen nedělávat a když si opakovaně stěžoval na slabost a zdravotní potíže, byl obviněn jako simulant. V únoru t.r. ve vězení zemřel. Kde vězni z dvou 1 pracují s agresivními chemikyami rozpouštěly bez náležité ochrany zdraví; nejdéle důsledkem toho je, že zvláště vězním dlouhodobě na tomto druhu pracujícím hromadně vypadávají vlasy. Tyto dvory hodnotí vězenský lékař jako "nervového původu".

2/ Zacházení s vězni ze strany správy NVÚ, dozorců a vychovatelů.

Političtí vězni nejsou nijak odděleni od pachatelů kriminálních tr. činů /na celu bývá i 16 vězňů/, střídají loupežných přepadení žijí a pracují ve stejných podmínkách jako lidé pokusivší se opustit Československou republiku či angažování se dodržování zákonnosti v rámci Charty 77. Jsou známky toho, že správy věznice využívá tohto situace k zostření podmínek politických vězňů. Např. tzv. vězenská samosprava / složená z případů nepolitických/, byla nepravidlů informována správou NVÚ, že si na ni stěžoval ing. Jan Litomický, signatář Charty 77, odsouzený pro svou činnost ve Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Výsledkem bylo, že jej samosprava přeřadila na horší práci / s hlučností na hrnčíře, aby poté vyslovil porušik Kodí ing.Litomického dítka za to, že "nestíhá program" /míněn program pásové výroby/, což je vyzvyšuje signálem stupňujícího se postihu, který posledního může vyústit v ohrožení života. V závěrečné prosloužených zpráv uvádí případ odsouzeného Hilo, Výletného pachatele loupežného přepadení. Nastoupil pracovního tempa a byl kázeňsky potrestán. Odmítl proto vůbec nastoupit do práce, za což byl potrestán ostrou samovazbou. Ve snaze nějak přivodit řešení své situace spolkl lžíci a tuto skutečnost nahlásil. Výsledkem bylo to, že jej dozorce surově zbil. Při dny byl ponechán bez lékařského ošetření, až se dne 8.4. na ráně v celě obesil.

3/ Uplatnění práva na vzdělání a svobody vyznání ve věznicích.

Navštěvování vězňů duchovními, vše v civilizovaném světě běžné a vítané, není povoleno. Ing Jan Litomický se vytrvale a nemá dosud toho, aby mu byla povolena bible. Na žádost matky Jana Litomického odpovídal náčelník NVÚ Plzeň-Bory, že bible povolena nebude a že věznice knihovna čítá dostatek hodnotné literatury. Bible však ve vězeňské knihovně není. / a náčelník odmítl ji do knihovny zařadit/, od žádný zákony předpis nezakazuje vězňům čtení či vlastění náboženské literatury. Vězenská knihovna nejen že je chudě vybavena, poslední dobou nemá na dvacet 1 výběr v provozu a mimo si vypůjčit žádné knihy. Vězňům je tak znemožňováno i zákonem přístupu ke vzdělání, což nepochybně narušuje

je i cíl trestu, jímž dle zák. 120/76 je "nápravа a sociální rehabilitace".

Žádáme, aby poslanci Národního shromáždění protestřili námi uvedená informace, upřesnili je obsahově a o nápravu jevů, které jsou hanbou nás všech. Aby předložili návrh k legislativní úpravě zákona pro SNB, v němž by byl zakotven status politických vězňů. K nerušenému šetření jsme ochotni zprostředkovat kompetentním orgánům dodání dalších důkazů.

V Praze dne 21.června 1988

Dr. Radim Palouš
mluvčí Charty 77

Anna Červenková
mluvčí Charty 77

Ladislav Lis
mluvčí Charty 77

Na vědomí: Ministerstvo spravedlnosti
Generální prokuratura
Ministerstvo práce a soc. věcí
Čs. červený kříž

Činnost Charty 77 v 1. pololetí 1988

V prvním pololetí tohoto roku charakterizuje činnost občanské iniciativy Charta 77 především 22 publikovaných dokumentů, které podepisovali mluvčí pro rok 1988 Dr. Radim Palouš, Anna Červenková, a Ladislav Lis, vyhlášení 7.ledna /dok.6.1/88/. Základem s mnoha dokumenty vycházely, bylo původní prohlášení Charty 77 z roku 1977, přihlašující se k veřejné obhajobě zákonně zakotvených lidských a občanských práv. Tím se též přidala většová činnost Charty 77 v uplynulých letech /dok.3/88/.

Řada dokumentů představovala rozbor určité celospolečenské problematiky: v souvislosti se zkrácením byl příslušným institucím zaslán dokument o problémech československé ekonomické situace, jehož podkladem bylo oficiální oddělení státních činitelů a dějů z tisku /dok.6/88/; u příležitosti konference Mezinárodní organizace práce byl odeslán oborat o pracovní diskriminaci, porušující mezinárodní konvence, které signovala tak ČSSR/dok.17/88/; k Mezinárodnímu dni dětí byl vypracován rozsáhlý dokument o vzdělání a výchově dětí a mládeže v ČSSR, upozorňující na porušování Paktu o dětských právech /dok.20/88/; byl též odeslán dopis zástupce Svazu spisovatelů ČSSR, připomínající udělování desítek, ba stovek nekonformních spisovatelů /dok.7/88/.

K aktuálním případům policejního, soudního či vězeňského postupu byly odeslány následující dokumenty: nové urgence lonské urgence předlonského protestu proti soudu s vězněm Havla, Sudy, Uhla, Dienstbiera /ten byl 29.5.1988 po vypršení třletého trestu odnětí svobody propuštěn na svobodu/ a dalších - Macová je na svobodě, zlomené odsouzena podmínečně; Dědurová byla svržení pro samo propuštěna /dok.4/88/; protest proti porušování zákona K v oblasti náboženského života, především zneužívání § 178 tr.z., týkající se dozoru StB/Ctu nad církvemi - v poslední době byli policejně, soudně i vězensky postihováni mnozí lidé především z řad katolické církve /dok. 11/88/; dopis příslušným legislativním institucím, týkající se chybného výkladu a zneužívání případů zneužívání §§ tr.z. - podvracení republiky a § 142 tr.z. - - pobuřování mínění ČSSR v cizině /dok.14/88/; dopis prezidentu republiky o porušování principu nepřímosti vlády a o perzekuci a vyšetřování příbuzných některých signatářů Charty 77 /doloženo na osobách příbuzných současných mluvčích/, což má motivovat psychologicky tlak podobný teroristickému braní rukojetí /dok.19/88/; generální prokuratuře byl odeslán podnět k propuštění skupiny evang. "Kmen s apol." z vazby a k zastavení trestního stíhání; současně s tím byl podán podnět, týkající se případu vyšetřování a rozšiřování kulturního samizdatového časopisu; případ byl projednáván v červnu před okresním soudem v Chomutově /dok.21/88/; ministerstvu spravedlnosti bylo upozorněno na neutěšený stav v některých věznicích, což bylo doloženo řadou konkrétních případů /dok.22/88/.

Celkovým východiskem při komplexním uvedených dokumentů bylo upozornění na chyby komentář k jednotlivým paragrafům tr. zákona. Oficiální vydaný komentář neboť totiž na celek platného právního řádu. Zákonné jsou vždy podmíněné respektem k podstatě všech zákonných předpisů. Je právně nepřípustné užívat zákon proti zákonu/lex contra legem/. Oficiální zákon tedy nemá být nikdy interpretován tak, aby fakticky likvidoval podstatu a smysl zákona jiného. V soudním ds.praxi jsou však obvykle komentářem fakticky a ve své podstatě likvidovány některé části Ústavy, legislativní řádné ratifikovaných mezinárodních dohov. o právech atd.

Charta 77 se též vyslovila k některým významným skutečnostem, provázejícím rámec ČSSR. Tak oslovila otevřený dopis církevním hodnotám, v němž se přihlašuje k církevním dílu, na základě jednoho důležitého lidského práva - práva na život, ovšem s tím, že je třeba mít na mysli i ostatní lidská práva / např. svobodu názoru, projevu, vyznání atd./, která nemají být zanedbávána, jinak nás se může stát "nástrojem koncentračních táborů /dok.13/82/. V souvislosti s tím zaslala Charta 77 výzvu své solidarity neoficiálnímu církevnímu hnutí v SSSR /dok.10/82/. V dopise Maďarskému velvyslanectví vyjádřila soustrast při smrti čtyř novinářů při zemětřesení, z nichž někteří byli dříve v ČSSR a informovali svétovou veřejnost o situaci Charty 77 /dok.12/82/. Do Francie byla zaslána poděkování Palachovu výboru za udělení ceny Václavu Havlovi /dok.9/82/. K výročí zprávy Charty 77 dramatiku Václavu Havlovi /dok.9/82/. K výročí zprávy o stanovisku Charty 77 k polským událostem bylo vydáno dokumentu, který zdůrazňoval nutnost mírného řešení polské krize a odmítnutí pomoci 4 mocí /dok. 2/82/. Charta 77 se též připojila k mezinárodnímu dni solidarity s Polskem /dok.5/82/. Pro jednání zástupčích států Helsinského dohod v Madridu zaslala Charta 77 vládě ČSSR jednostranný návrh, týkající se svobody přesvědčení a vyznání /dok.8/82/.

Pokud se týče obvyklé iniciativy samé, byl vydán seznam nových signatářů Charty 77 /dok.10/82/, v souvislosti s podvodem o 56. výročí odborového zájezdu bylo vydáno dokumentů /dok.15/82/ a seznam dokumentů Charty 77 č.1-15 z r.1982/dok.16/82/.

Kromě těchto dokumentů podepsaných všemi třemi mluvčími, použili jednotliví signatáři Charty 77 různých institucí dopisy, týkající se povětšinou policejního, soudního a ve vězeňského případu. Byli to někdy stovky podepsaných občanů /např. v případě Sinajlové aj./ nebo jednotlivci či malé skupiny, např. členové rodin, přátelé, známí, kteří se obrátili na různé instituce s upozorněním na nepříznivou situaci postižených osob. Mnozí sami pak ve svých osobních dopisech upozorňovali pak na výbrušné vyšetření /"samozvaného původu"/, týkající se buď jich samotných nebo jejich dětí či jiných členů jejich rodin.

Přesto, že při všech komplikacích, personální s dětmi /mluvčí a jiní signatáři Charty 77 byli podrobováni nechutnovým policejním výslechům, byly zabavovány i nejdůležitější písemné materiály, např. již vydané či teprve připravované dokumenty Charty 77, bylo použito i osobitýlectlnosinového zadržení, častého sledování atd. /vyvíjela Charta 77 značnou činnost, do druhého pololetí nastupuje tato oblast iniciativy s mnohými dalšími náročnými úkoly. Situace v oblasti lidských práv v ČSSR je totiž i nadále velmi neutěšená a policejní tlak - ačkoli Charta 77 jak o dbalému dodržování právního řádu a zákonnosti - neustává.

Případ č.104 /Trestní stíhání Josefa Zelinty/

Dne 7. června 1982 zahájil vyšetřovatel VB npor.Hvy z Okresní správy SNB v Mělníce trestní stíhání podle § 178/tr.z./ zařízení dosvědčení nad zřízení a udr. spolehlivostní/ proti Zelinovi Fin.-kyt. zřízení v Mělníce Josefu Zelinovi, nar.r. 1954, bytem Teplice II. Čapajevova 1469, předtím Mělník, Kostelní 18.

V odůvodnění usnesení o zahájení tr. stíhání je uvedeno: "Z výsledků provedených vyšetřovacích úkonů je zřejmé, že obviněný Josef Zelinta

5427

lisle v září 1981 shromáždil kolem sebe skupinu studentů střední zemědělské technické školy v Mělníku, ve kterých v prostoru farnosti Mělník provádel do prosince 1981 výuku náboženství. Po projednání porušení zákonných předpisů upravujících působení církví před církevním tajemníkem ONV Mělník i přes upozornění od upuštění další výuky studentů tě v této době ben vědomí s povolení církevního tajemníka ONV Mělník i nadále pokračoval v době od ledna do 7.dubna 1982 v soukromém bytě Františkaťlouka, nar. 22.9.1916, Mělník, Nejedlého 241/9.

Praha, 7.7.1982

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Případ č. 103 /Odsouzení Petra Pospíchala vojenským soudem/

Ve Strážnicích /okres Bokycany/ proběhlo dne 26.května 1982 hlavní líčení ve věci signatáře Charty 77 Petra Pospíchala, nar. 16.4.1960, dělníka, t.č. ve výkonu vojenské prezenční služby, obviněného z pobuřování podle § 100, odst. 1,2. Skutkovou podstatu tohoto tr. činu měl naplnit tím, že"od června 1981 do února 1982 vedl hovory s vojáky na politická témata, zmínoval se o existenci Charty 77, měl výhrady proti vedoucí úloze komunistické strany a neustále nepřátelské postoje k představitelům společenského a státního zřízení republiky". Konkrétní projevy těchto jeho postojů text obžaloby až na výjimky nespecifikoval.

Exemplární rás procesu dodala okolnost, že tříčlenný senát Vojenského obvodového soudu v Litoměřicích /předseda ppk. JUDr Rotka/ zasedal v klubovní místnosti útvaru, ke kterému Pospíchal před svým zatčením příslušel. Tento dojem ještě posílilo i ukázalo důsledné a neformální dodržení zásady veřejnosti jednání v kontrastním kasárenském prostředí.

Podle obžaloby měl P.Pospíchal někdy kolem Zá 1. ledna 1982 přehrávat v útvarové předělné magnetofonové pásky s českým textem, v němž "se útočí proti bezpečnosti státu a společenskému zřízení republiky" /opět jenom tímto paušálně vyjádřeno/. Tyto pásky však nebyly nalezeny a v žádném z 30 svědectví ve prospěch obžaloby nebylo uvedeno nic přesného o jejich obsahu. Všichni svědci až na dva vypovídali pouze o nejasných textech, pro nezmalost jazyka jim nerozumitelných. Dva zbývající připustili, že na páscích měl být i nějaký text český, jemuž však nerozuměli pro špatnou kvalitu nahrávky. Také distribuce jediného čísla stručného periodika Informace o Chartě 77 z něž byl obviněn, nebyla Petru Pospíchalovi prokázána.

V průběhu hlavního líčení došlo k řadě porušení proti procesnímu právu, nejména pak nebylo dodržena zásada totožnosti písemí při slyšení svědků, výpovědí 25 z 30 svědků byly pouze přečteny, u těch, kteří vypovídali ústně byla spontánnita výpovědí velmi pochybná, předseda senátu svědka připomínal, co vypovídali v přípravném řízení a vyžadoval přiměřené repliky. Znalecký posudek o bulletinu Informace O Chartě 77 mělo vypracovat Federální ministerstvo vnitra, orgán činný v trestném řízení na straně obžaloby a tedy nutně nikoli neutrální.

Neprovedení nedostatečnost a přitom zneužívání důkazního řízení vyvrcholila vystoupením společenského žalobce, předsedy útvarové organizace SNB vojína Štanka, jenž ve výčtu delikto obžalovaného uvedl také to, že nosil na krku křížek a odmítl na na výzvu nadřízeného sundat. Podobnou nosil na krku křížek a odmítl na na výzvu nadřízeného sundat. Podobnou právní relevanci mají i výroky svědků vojína Zápotockého, který "usoudil, že P.Pospíchal má výhrady proti řízení, vedoucí úloze strany, činnosti soudů a bezpečnostních orgánů, říká, že byl nespravedlivě odsouzen"a vojíne Vikala, že "obžalovanému se na vojně nelíbí a byl by raději doma".

Obhájce obžalovaného, poté co byl zamítnut výslech čtyř svědků obhajoby které navrhl, poukázal na rozpory mezi výpověďmi svědků před soudem v přípravném řízení, kde byli svědkové jako vojáci nepatrně ovlivněni v přípravném řízení k výslechovatelům. Pro celkovou chatrnost důkazní vztahem subordinace k výslechovatelům. Pro celkovou chatrnost důkazní argumentace obžaloby žádal, aby soud uplatnil zásadu in dubio pro reo, rozhodl ve prospěch obžalovaného a zprostil ho viny. Rovněž P.Pospíchal rozhodl ve prospěch obžalovaného a zprostil ho viny.

5428

ve svém závěrečném slově přesvědčivě vyvrátil tvrzení obžaloby.

Přesto byl Petr Pospíchal odsouzen k trestu odnětí svobody na 18 měsíců nepodmíněně v I. nápravně výchovné skupině. Obě strany si ponechaly zákonnou lhůtu k odvolání.

V Praze dne
2. 7.1982

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
Člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Rodina Vrzal č.116 / Radim Hložánka/

Před soudcem Okresního soudu v Litoměřicích proběhlo dne 10.3.1982 hlavní líčení ve věci Radima Hložánky, odsouzeného farního úřadu v Roštce, vikariát Litoměřice, obžalovaného z trestného činu maření dozoru nad církvemi a náboženskými společnostmi, k němuž mělo dojít tím, že obžalovaný nabývá finančních prostředků, jež potom investoval do rozmnožování náboženských textů. Tyto příjmy běžným způsobem vyúčtovával. P.Hložánka k tomu dále uvedl, že skutečně texty náboženského charakteru - - např.modlitby z breviáře - rozmnožoval, avšak ne pouze, jinak byl obdarován svém volném čase, takže přitom nezanedbával povinnosti, jež mu kněz vůči státnímu dozoru nad církvemi. Rozmnožování textů přitom není v československém trestním zákoníku kvalifikováno, pokud rozmnožované texty neohrožují bezpečnost státu, jako trestný čin.

Dokonce i I otrávení církevní tajemník, tedy funkcionář, jehož dotčenou povinností je periodicky kontrolovat hospodaření farnosti, nenahlédl ve vedení pokladního deníku ve farě v Roštce závad, což zdůraznil i před soudem. K rozsudku, který byl vysloven, se sotlo tudíž dospět jen dvojí interpretací faktů. Prosazovat proto podtrhl, že P. Hložánka šířil rozmnožování náboženskou literaturu, což osmělil na zneužití funkce a porušení slibu věrnosti státu. Také v odůvodnění se zdůrazňuje rozsudku společenská nebezpečnost obžalovaného spočívající prý v tom, že právě v čase, kdy se měl věnovat výkonu svého úřadu, rozmnožoval liturgické texty - to podle mínění soudu odporuje poslání kněze - a dále v tom, že vykupoval v obchodech papír potřebný pro i jiné účely a zatěžoval zásobování.

Na základě této zdánlivé argumentace soud odsoudil Radima Hložánka - již dříve dvakrát odsouzeného pro trestnou činnost, z toho jednou v podmínkách letech na 11 let odnětí svobody a pak na 20 měsíců nepodmíněně. Kuriozním bodem rozsudku je přiřazení zákazu výkonu kněžské činnosti, což při současné praxi odnímání státního souhlasu k duchovenské činnosti působí pouze jako neustálá rutinní snaha se stíháním doprovázených postupků.

V Praze 7.7.1982

Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
Československá liga pro lidská práva
Člen Mezinárodní federace pro lidská práva

Jedno a vrátku a jedno prutec
/1981/

"Vycházeli jsme z přesvědčení, že vytýčené úkoly jsou reálné, a že je možné jich dosáhnout. Tento závěr platí i dnes. Dokazují to i výsledky, kterých na řadě úseků dosahujeme" /Ot RSC, listopad 1981/

Pozdější oficiální zprávy o plnění plánu za rok 1981 však ukázaly, že tento plán nebyl splněn na téměř všech rozhodujících ekonomických ukazatelů. Tak nepřízniv plnění roční plánu jsme v průběhu 10 let naší kolektivní plánování ještě nezažili. Nebyly splněny plány průmyslové produkce celkem, plány těžby uhlí, těžkého i všeobecného strojírenství, stavebnictví, investičních prací a dodávek atd. Nebyly splněny plány snížit rozestavěnost, zkrátit lhůty výstavby a uvádět investice včas do provozu; ze 107 nových zapsaných vládou jako závazné priority se podařilo přivést do provozu jen 62. V bytové výstavbě bylo dokončeno asi o15% méně bytů než stanovil plán a i z dokončených bytů nemohlo být třetí-

5429

tím zhoršovaným pro technické nedostatky. V osmi základních průmyslových výrobách vzrostla výroba o necelé jedno procento a u čtyř bylo dosažení výroby dokonce nižší než rok předtím. Nebyly splněny úkoly ve vývozu do nesocialistických států. Výrazně o vývojové úkoly státního plánu technického rozvoje nebyly splněny. Další nižší byla proti plánu jejich realizace v praxi. Nebyly splněny státní cílové programy úspory paliv, energie a kovů.

Nehospodárnost se projevila v nedostatečném využívání základních prostředků, v nízkém využívání pracovní doby, v pomalém uplatňování vědy a techniky v praxi v nízkém růstu produktivity práce, v neplánovaném růstu nedůvodných nákladů, v tom, že přepravné rostlo rychleji než výroba... to vše se projevilo v nízké efektivnosti, např. v neočekávaně plánovaných rozpočtových příjmů, tuzemské výdaje na investice a na jiné účely musely být omezeny.

Nominální příjmy obyvatelstva o 1,8 %, avšak výroba v potravinářském průmyslu jen o 1,5 %, mzdy dokonce jen o 1,2 %, a dodávky průmyslového zboží pro vnitřní obchod se zvýšily jen o 0,4%. Maloobchodní ceny se zvýšily o 0,8%. Nerovnováha nabídky a poptávky na spotřebním trhu se v zlatém se prohloubila, neboť plánovaný růst růstu mzd a produktivity práce nebyl dodržen. Osobní spotřeba se zvýšila jen o 1 %. Investiční úkoly a nerealizovatelné kupní síla vzrostly, obdobně a vlády na vládní krédity měly rychlejší tempo růstu než kterékoli jmenovité zdroje, hmotné krytí poptávky se zhoršovalo.po celý rok se projevovaly nedostatky v zásobování spotřebního trhu mnoha druhy zboží. "Řešení nedostatkových druhů zboží nelze dostatečně přesouvat z roku na rok", zvolal jakoby na popisech strannický aktiv ministerstva vnitřního obchodu.

/1982/

"Příští rok /1982/ bude zřejmě ještě obtížnější, než letošní" /NV SNS, listopad 1981/

Splnění plánu roku 1982 může být možná lepší, než tomu bylo u plánu na rok 1981 - ovšem na pozadí hospodářské stagnace. Plán na rok 1982 v průmyslové výrobě počítá s nejnižším přírůstkem, jaký kdy byl u něho v uplynulých letech vůbec naplánován. Je to něco jako trvat za disproporce, deformace a nerovnováhy, které naše plánování v posledních letech vytvořilo. Právě deformace, disproporce a nerovnováha za stagnujícího vývoje odstraňují jen velmi obtížně.

V roce 1982 se oproti roku 1981 plánuje pokles v palivech a energetice, chemii, stavebních hmotách /ve stavebnictví dokonce o 4,7%/, objem investic se snižuje o 1,7%. Naopak některé úkoly jsou plánovány podle hesla: odvážnou vůlí pro. Při poklesu hrubé výroby o 1,3 % má zvýšit strojírenská výroba o 2,7 % a vývoz do nesocialistických zemí /1/ se přitom zvýšit a těžkého strojírenství o 21% /1/ a u všeobecného strojírenství o 8 %. V rostlinné výrobě je plánováno zvýšení o 16,7 %.

Ve první dva měsíce 82 byl objem průmyslové produkce o 1,3 % nižší než loni, ačkoli plán stanovil celoroční zvýšení o 0,6 %. Produktivita práce klesla proti loňsku o 2 %, ačkoli plán stanovil zvýšení o 0,3 %. Plánovaný objem výroby naplnilo 41% z celkového počtu průmyslových podniků. Objem stavebních prací byl o 19,8 % nižší než loni, ačkoli plán předpokládá celoroční pokles jen o 4,7 %. Produktivita práce klesla proti loňsku o 10 %, až plán předpokládá pokles jen o 1,8 %. Plánovaný objem výroby naplnilo 70 % z celkového počtu podniků. Investiční práce a dodávky byly o 11,2 %, t.j. o 12 miliard Kčs nižší než loni, ačkoli plán předpokládá celoroční pokles jen o 0,21 %. Vývoz nebyl plnění plán objemu vývozu do nesocialistických zemí. Hrozí další růst inflačních tlaků, neboť rozdíl mezi produktivitou práce a vyplácenými mzdami je za první 4 měsíce v průmyslu mírný, ve stavebnictví výrazně nepříznivý a produktivita práce podílející se na výrobě hrubé výroby je nesnesitelná. I když se vývoj během roku 1982 může ještě značně zlepšit, není pravděpodobné, že konečným výsledkem může být něco více, než stagnace.

Mzdový vývoj

Podle plánu se od r.1982 průmyslová výroba zvýšit o 0,6 % /0/ a vy-

5430

tvořený národní důchod asi o půl procenta /1/. Vzhledem k nedávnému sdružení v zahraničí a k vnitřnímu nevyrovnovážnému vztahu lze očekávat, že růst užitného národního důchodu bude nulový. Tedy stagnace v nejlepším případě.

Je možné nebo plány o objem plnění v roce 1981 a 1982 ještě vyšívat na dynamický rozvoj rozvinuté socialistické ekonomiky? Vždyť takový růst dosahovaly v posledních létech mnohé kapitalistické státy, o nichž právem tvrdíme, že byly v hluboké ekonomické krizi.

Růst průmyslové výroby byl v některých kapitalistických státech v posledních letech vyšší než u nás. Jestliže u nás vzrostla průmyslová výroba v r. 1980 proti roku 1975 o 35 %, pak v tomto období v Japonsku vzrostla o 40 %, v Itálii o 30 %, v Rakousku a Finsku o 27 %, ve Švýcarsku o 25 %. Indexy růstu v r. 1979 byly v USA 121, nižší v NSR 129, Norsku 129, Itálii 124, v Rakousku a Kanadě 120. Nejvyšší roční přírůstky národního důchodu /vaší stálých cenách/ v období r. 1976 - 1980 byly u nás 3,7 %, takže nijak výrazně se neliší od významných kapitalistických států. V Japonsku byly 5,7 %, v Itálii 3,7 %, v USA 3,5 %, ve Francii a Kanadě 3,2 %.

Zapojení přírodních zdrojů do mezinárodní dělby práce charakterizuje nejen technickohospodářskou úrovně jejich výrobků, ale je i ukazatelem, do jaké míry je zahraniční obchod využíván jako faktor zvětšování produktivity práce. Nebo nízké zapojení do světového obchodu je příčinou a nízkého dovozu na jednoho obyvatele /měřeno v dolarech/. Tato hodnota byla v r. 1980 ve všech významnějších kapitalistických státech ve srovnání s námi podstatně vyšší a to v Belgii 6,9 x, ve Švýcarsku 5,6x, v Holandsku 5,3 x, ve Švédsku 4 x, v Rakousku, Finsku a NSR 3x, ve Francii 2,5x, v Kanadě a Británii 2x, v Itálii 1,7x a pod. Podobně nepříznivé je pro nás i srovnání hodnoty vývozu na jednoho obyvatele.

Uvedená čísla /RP 4/ 81, str. 124/5, SN 80, str. 646/ jsou pro nás zaprvé, protože ukazují, že dynamika našeho hospodářství zůstala na, nebo i pod úrovní tempa růstu některých kapitalistických států, o nichž právem tvrdíme, že se nacházejí v hluboké ekonomické krizi. Platí to nejen o výrobě ale především o technickém pokroku a produktivitě práce. Nuze již nejde o to dohnat či předehnat, ale především o to, jak zabránit naši dalšímu zaostávání. Svědčí o tom i to, že nedovedeme využívat potenciálních předností socialistického plánovaného hospodářství. Stále však platí Leninova teze, že produktivita práce je konec konců to nejdůležitější pro vítězství socialismu.

15.5.1982